

**NARADA
OBYWATELSKA**
O KOSZTACH ENERGII

Spotkanie otwierające

14 marca 2022

Organizator:

Partner główny:

**CENTRUM
NAUKI
KOPERNIK**

Rada Ekspertów:

PROGRAM SPOTKANIA

10:30-11:00 Wstęp

- Robert Firmhofer, Dyrektor Centrum Nauki Kopernik
- Jakub Wygnański, Prezes Fundacji Stocznia - Czym ma być Narada obywatelska o kosztach energii i dlaczego rozmawiamy o ubóstwie energetycznym?

11:00-12:30 Panorama zjawiska ubóstwa energetycznego

Jakub Sokołowski, Ekspert w Instytucie Badań Strukturalnych oraz Jakub Wygnański

Spojrzenie na ubóstwo energetyczne z różnych perspektyw:

- **Marcin Korolec**, Dyrektor Instytutu Zielonej Gospodarki
- **Joanna Furmaga**, Prezeska Zarządu Polskiej Zielonej Sieci
- **dr Wojciech Szymalski**, Prezes Instytutu na Rzecz Ekorozwoju
- **Joanna Sadzik**, Prezeska Szlachetnej Paczki
- **Antonina Kaniszewska**, Zastępczyni Dyrektora Departamentu Gospodarki Niskoemisyjnej, KAPE
- **dr Sonia Buchholtz**, Dyrektorka Programu Finansowania transformacji energetycznej Forum Energii
- **Patrycja Płonka**, Kierowniczka projektów w Stowarzyszeniu Gmin Polska Sieć „Energie Cités”
- **Monika Kosińska**, Ekspertka i Kierowniczka Projektów Federacji Konsumentów
- **dr Justyna Glusman**, Dyrektorka Zarządzająca Stowarzyszenia Fala Renowacji
- **Iwona Bojadziejewa**, rzeczniczka kampanii na rzecz jakości powietrza, Fundacja ClientEarth
- **Kamila Płowiec**, Sekretarz EAPN Polska, Dyrektorka WRZOS

12:30-13:00 Naradźmy się. Opowieść o projekcie

13:00-13:45 Przerwa

13:45-15:45 Wspólny namysł nad możliwymi rozwiązaniami

Moderowana rozmowa ekspertów o różnych typach rozwiązań i dobrych praktykach na różnych poziomach:

Poziom indywidualny

Co możemy robić sami?

Poziom samorządowy

Jakiego wsparcia udziela lub powinien udzielać samorząd?

Poziom regionalny

Jaką rolę spełniają województwa?

Poziom krajowy i unijny

Jakie rozwiązania są lub mogłyby być dostępne na poziomie krajowym i unijnym?

15:45-16:00 Podsumowanie i zakończenie spotkania

**NARADA
OBYWATELSKA**
O KOSZTACH ENERGII

Robert Firmhofer

Centrum Nauki Kopernik

**NARADA
OBYWATELSKA**
O KOSZTACH ENERGII

Kuba Wygnański

Fundacja Stocznia

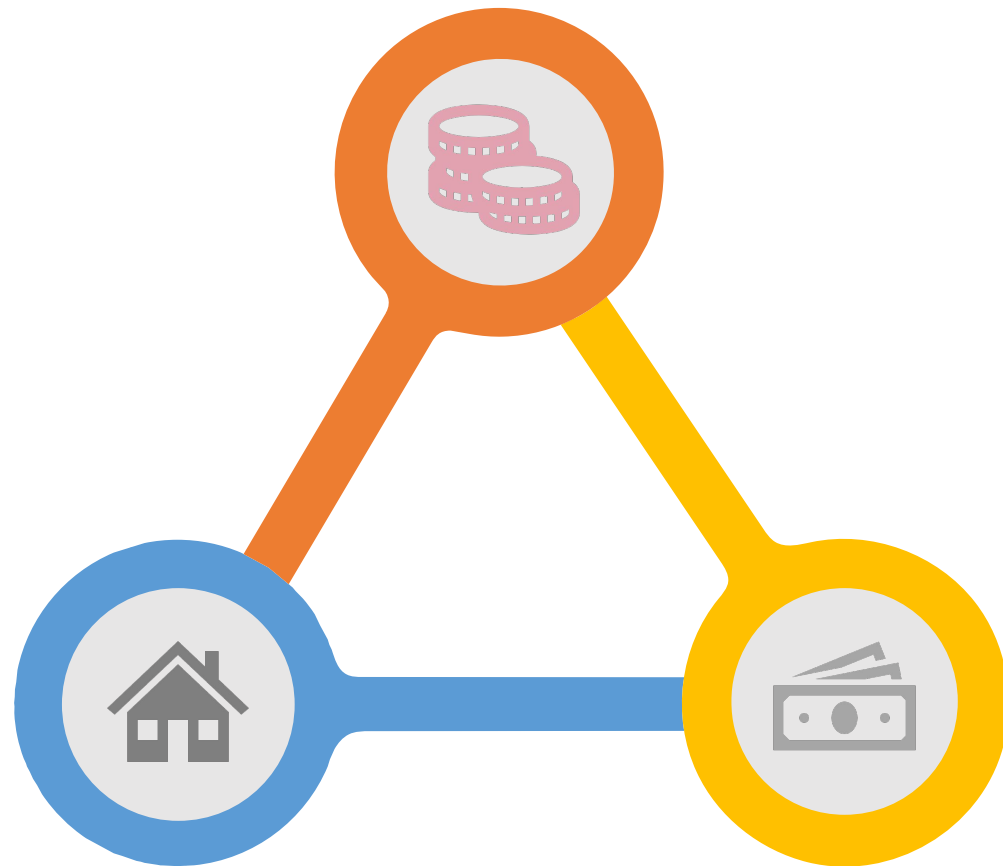
Panorama zjawiska ubóstwa energetycznego

Jakub Sokołowski, Instytut Badań Strukturalnych
Kuba Wygnański, Fundacja Stocznia

1,3 mln gospodarstw domowych w Polsce nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb w zakresie ogrzania mieszkania oraz korzystania z urządzeń elektrycznych • I :

Niskie dochody

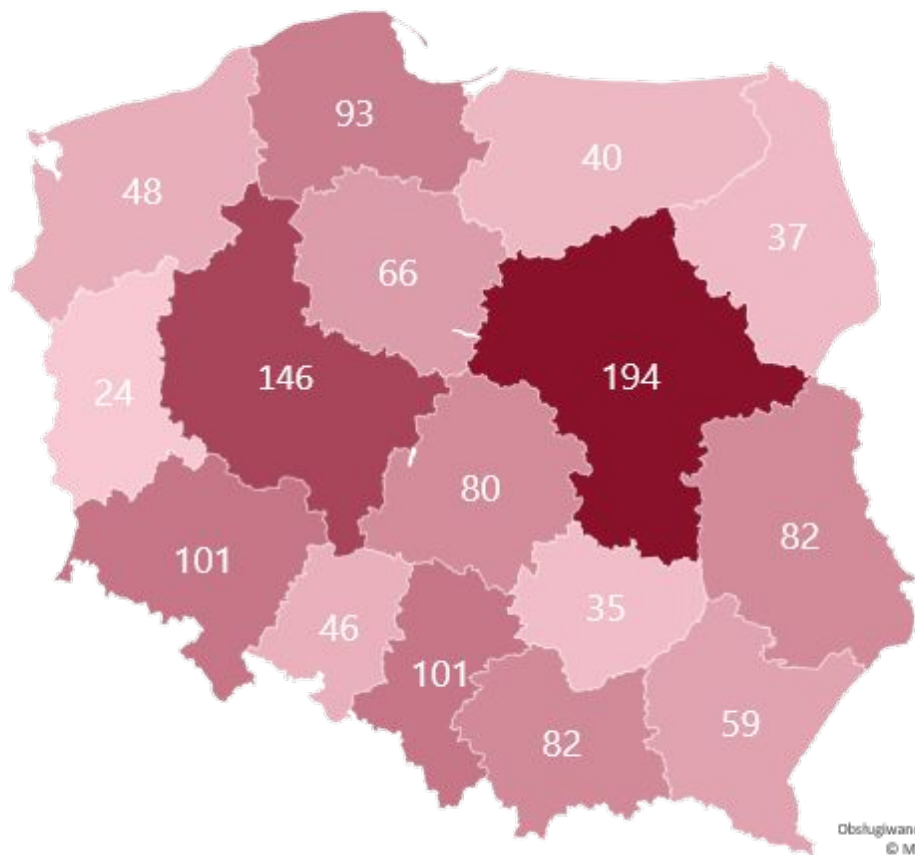
Niska efektywność
energetyczna

Wysokie wydatki na
energię

Ubóstwo energetyczne na północy i wschodzie Polski jest związane z niskimi dochodami. Na południu i południowym zachodzie z charakterystyką budynków

liczba ubogich energetycznie gospodarstw domowych [w tys.]

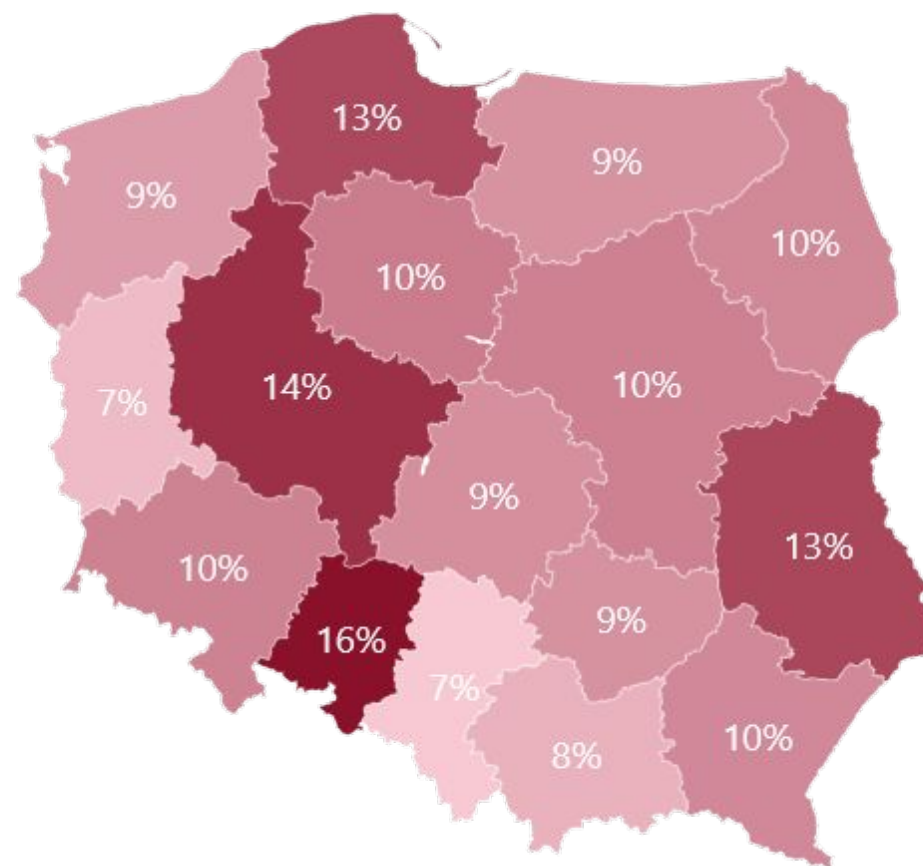
24 194

Obsługiwane przez usługę Bing
© Microsoft, Wikipedia

ryzyko ubóstwa energetycznego

7% 16%

Obsługiwane przez usługę Bing
© Microsoft, Wikipedia

Źródło: opracowanie własne na podstawie Badania Budżetów Gospodarstw Domowych (GUS, 2021)

Konsekwencjami ubóstwa energetycznego jest niska jakość życia, zanieczyszczenie powietrza i pogorszone zdrowie

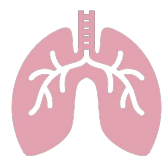
Ponad 500 tys. rodzin mieszka w zbyt zimnym budynku

Ponad 300 tys. gospodarstw domowych mieszka w budynkach z przeciekającym dachem, oknami i wilgocią

Ponad 600 tys. korzysta z indywidualnych źródeł ciepła

Osoby dotknięte problemem ubóstwa energetycznego mają dużo wyższe ryzyko chorób płuc (o 25 p. p.)

Panorama zjawiska ubóstwa energetycznego

Jakub Sokołowski, Instytut Badań Strukturalnych
Kuba Wygnański, Fundacja Stocznia

Spojrzenie na ubóstwo energetyczne z różnych perspektyw

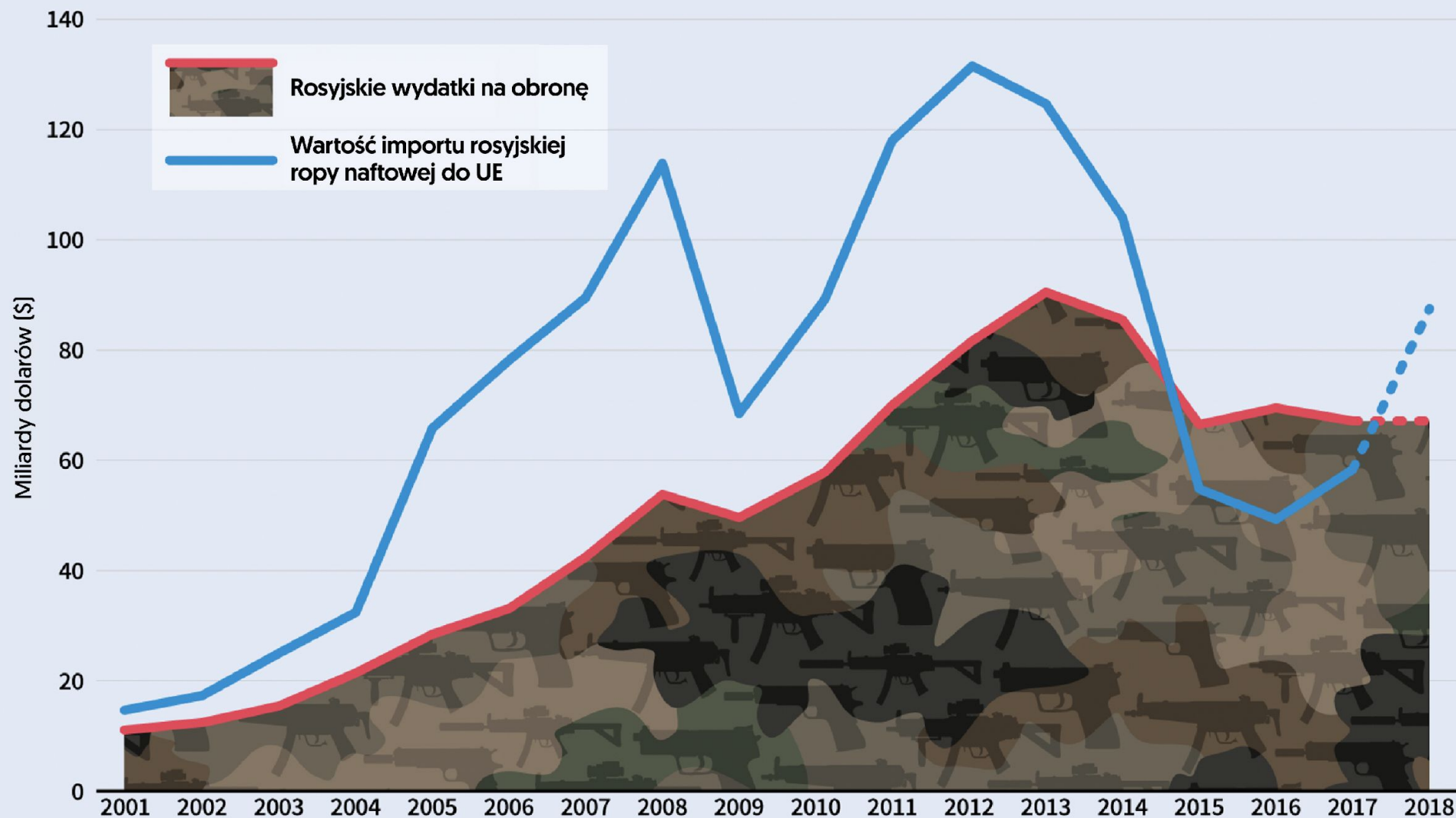
**NARADA
OBYWATELSKA**
O KOSZTACH ENERGII

Marcin Korolec

Instytut Zielonej Gospodarki

**Czy wojna w Ukrainie ma znaczenie dla tematu
naszej rozmowy i dlaczego odpowiedź brzmi
tak?**

Import rosyjskiej ropy naftowej napędza ich wydatki wojskowe

**NARADA
OBYWATELSKA**
O KOSZTACH ENERGII

Joanna Furmaga

Polska Zielona Sieć

Powstrzymanie zmian klimatycznych a ubóstwo energetyczne

**NARADA
OBYWATELSKA**
O KOSZTACH ENERGII

dr Wojciech Szymalski **Instytut na Rzecz Ekorozwoju**

Unia Europejska a sprawiedliwa transformacja

**NARADA
OBYWATELSKA**
O KOSZTACH ENERGII

Joanna Sadzik Szlachetna Paczka

Prawa człowieka a ubóstwo energetyczne

**NARADA
OBYWATELSKA**
O KOSZTACH ENERGII

Antonina Kaniszewska

KAPE S.A.

**Uwarunkowania prawne w zakresie ograniczania
zjawiska ubóstwa energetycznego**

**NARADA
OBYWATELSKA**
O KOSZTACH ENERGII

dr Sonia Buchholtz

Forum Energii

Wyzwania dla odbiorcy wrażliwego

**NARADA
OBYWATELSKA**
O KOSZTACH ENERGII

Patrycja Płonka **Stowarzyszenie Gmin Polska** **Sieć „Energie Cités”**

**Rola samorządu w rozpoznaniu zjawiska
ubóstwa energetycznego**

**NARADA
OBYWATELSKA**
O KOSZTACH ENERGII

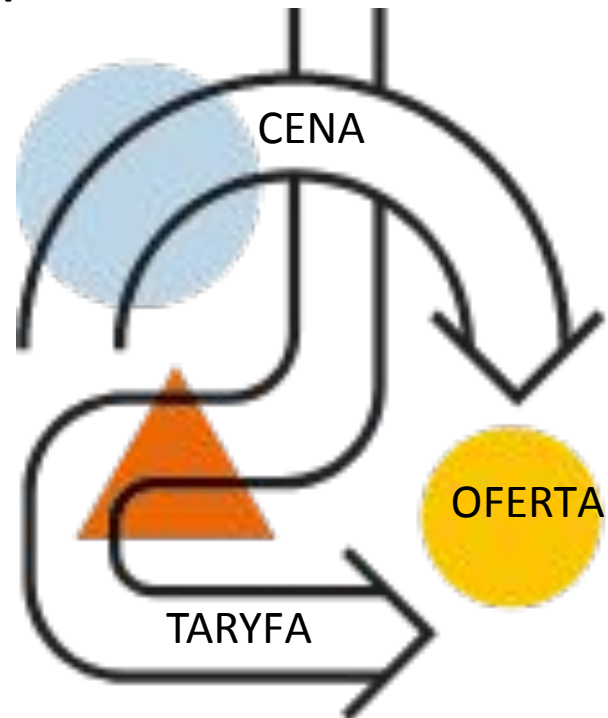
Monika Kosińska-Pyter

Federacja Konsumentów

**Konsument wrażliwy w świecie
liberalizującego się rynku energii**

Konsument - energia - rynek

- uwolnienie rynku
- uwolnienie cen
- uwolnienie taryf

Wybór sprzedawcy

- czy oprócz energii elektrycznej oferta zawiera dodatkowe usługi i związane z tym opłaty,
- na jaki okres zawierany jest kontrakt,
- czy jest automatycznie przedłużany,
- jakie są warunki wypowiedzenia (czy są przewidziane opłaty za wcześniejsze wypowiedzenie umowy), na jakich zasadach będzie odbywać się rozliczenie po upływie okresu obowiązywania oferty.
- wysokość opłat stałych (np. opłaty handlowej),
- dodatkowe opłaty czy inne płatne usługi (np. dodatkowe ubezpieczenie) i kary umowne. Wszystkie te pozycje mogą wpłynąć na wysokość Twojego rachunku.

Zanim zawrzesz umowę z nowym sprzedawcą ZAWSZE:

- zastanów się, czy ta oferta jest dla Ciebie korzystna,
- dokładnie przeanalizuj wszystkie dokumenty, w tym umowę, jakie zostaną Ci przekazane do podpisu,
- upewnij się czy na przedstawionych dokumentach, ofertach lub umowach widnieją dane firmy, której przedstawicielem jest sprzedawca,
- **daj sobie czas na dokładne przeczytanie dokumentów (w tym umowy).**

Na co liczymy

„Czysta energia dla **wszystkich** Europejczyków”

Konsumenci w całej Europie,
niezależnie od miejsca zamieszkania i
niezależnie od zasobności portfela
muszą mieć możliwość aktywnego
uczestnictwa w przemianach
jakie zachodzą na rynku energii.

Demokratyzacja
+ Dekarbonizacja
+ Digitalizacja

Digitalizacja

15 proc. – do 31 grudnia 2023 r.

35 proc. – do 31 grudnia 2025 r.

65 proc. – do 31 grudnia 2027 r.

80 proc. – do 31 grudnia 2028 r.

Korzyści płynące z Europejskiego Zielonego Ładu

Europejski Zielony Ład poprawi dobrostan i zdrowie obywateli i przyszłych pokoleń.

świeże powietrze,
czysta woda, zdrowe
gleby i różnorodność
biologiczna

wyremontowane
energooszczędne
budynki

zdrowa i przystępna
cenowo żywność

większa oferta
transportu
publicznego

czystsza energia i
najnowsze
ekologiczne innowacje
technologiczne

trwalsze produkty,
które można naprawić,
podać recyklingowi i
ponownie wykorzystać

przyszłościowe
miejsca pracy i
umiejętności
niezbędne do
transformacji

odporny i
konkurencyjny w skali
globalnej przemysł

Co jeszcze?

GOODBYE GAS:
why your next
boiler should be

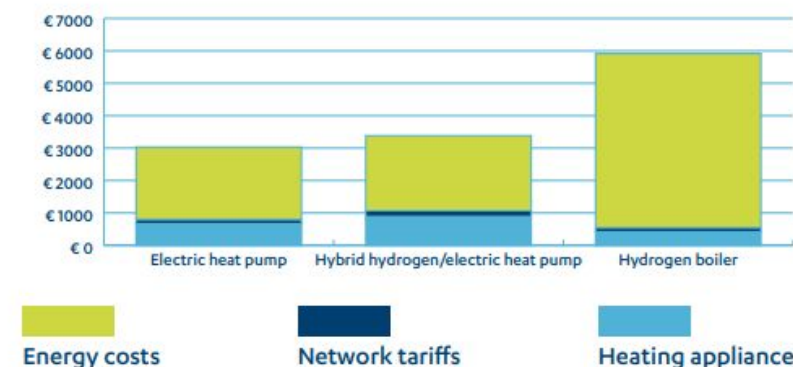
Executive summary and key findings

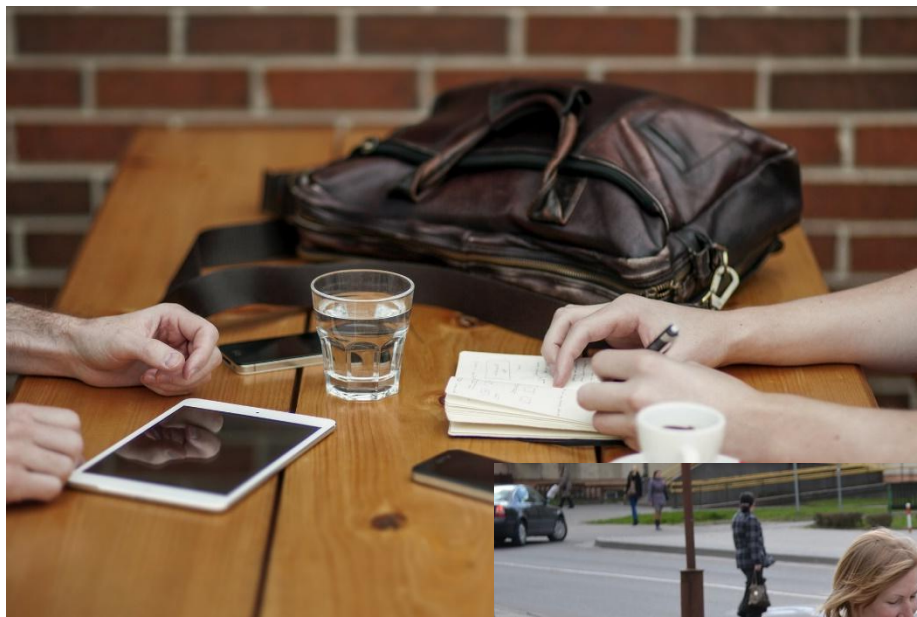
Badanie we Włoszech, Czechach, Polsce i Hiszpanii metod / kosztów ogrzewania za pomocą elektrycznych pomp ciepła, hybrydowo-elektrycznych /pompy ciepła na wodór i kotły na wodór w latach 2025-2040.

Wynik? Elektryczne pompy ciepła okazały się najtańszą opcją ekologicznego ogrzewania we wszystkich czterech krajach pod względem „całkowitego kosztu”, a centralne ogrzewanie zasilane pompą ciepła stanowi dobrą opcję dla obszarów miejskich o dużej gęstości.

Annual cost of heating a single family home in Poland in the period 2025-2040 with different heating systems

Czego jeszcze, a może przede wszystkim potrzebują wszyscy konsumenci?

A photograph of a woman in profile, drinking from a dark cup. The background is dark with a bright light source creating a lens flare effect. Overlaid on the bottom right is a logo for 'STEP' and a text box with promotional text.

 STEP
Solutions to
Tackle Energy Poverty

**FIND OUT HOW TO
SAVE MONEY
AND STAY ON TOP
OF YOUR ENERGY BILL!**

**NARADA
OBYWATELSKA**
O KOSZTACH ENERGII

Justyna Glusman

Fala Renowacji

Efektywność energetyczna budynków - obraz kraju

Fala Renowacji

NAJTAŃSZA ENERGIA TO TA, KTÓREJ NIE ZUŻYJEMY!

**NARADA
OBYWATELSKA**
O KOSZTACH ENERGII

Iwona Bojadżijewa

Fundacja ClientEarth

Prawnicy dla Ziemi

Jakość powietrza a ubóstwo energetyczne

Jakość powietrza w Polsce

- Przekroczone dopuszczalne stężenia pyłów zawieszonych
- Główne źródło zanieczyszczeń pyłowych to gospodarstwa domowe spalające paliwa stałe

Źródła pyłu PM2.5

35%

stref zarejestrowało przekroczenia
dobowych dopuszczalnych stężeń
PM10 w 2020 r.

Jakość powietrza w Polsce

- Przekroczone dopuszczalne stężenia pyłów zawieszonych
- Główne źródło zanieczyszczeń pyłowych to gospodarstwa domowe spalające paliwa stałe

Źródła pyłu PM10 w 2017 r.

Źródło: GIOŚ

Czym ogrzewamy nasze domy?

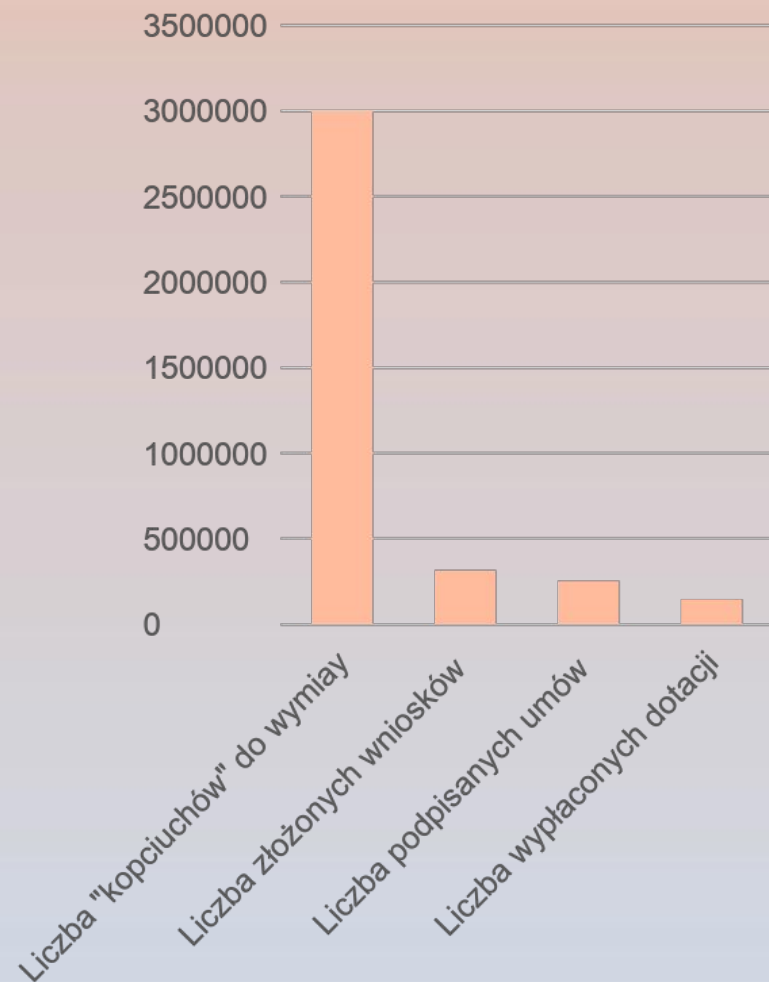
- ponad 40% polskich gospodarstw domowych stosuje paliwa stałe w celach grzewczych (GUS 2015)
- ponad 3 mln „kopciuchów” w Polsce
- w polskich domach spalamy aż 87% węgla wykorzystywanego w indywidualnych celach grzewczych w Europie
- spalamy paliwa złej jakości, nawet jeśli mają w nazwie przedrostek „eko”

Źródła pyłu PM2.5

70%

ubogich energetycznie posiada piece na paliwa stałe
(IBS 2018)

Realizacja rządowego programu Czyste Powietrze (01.2022)

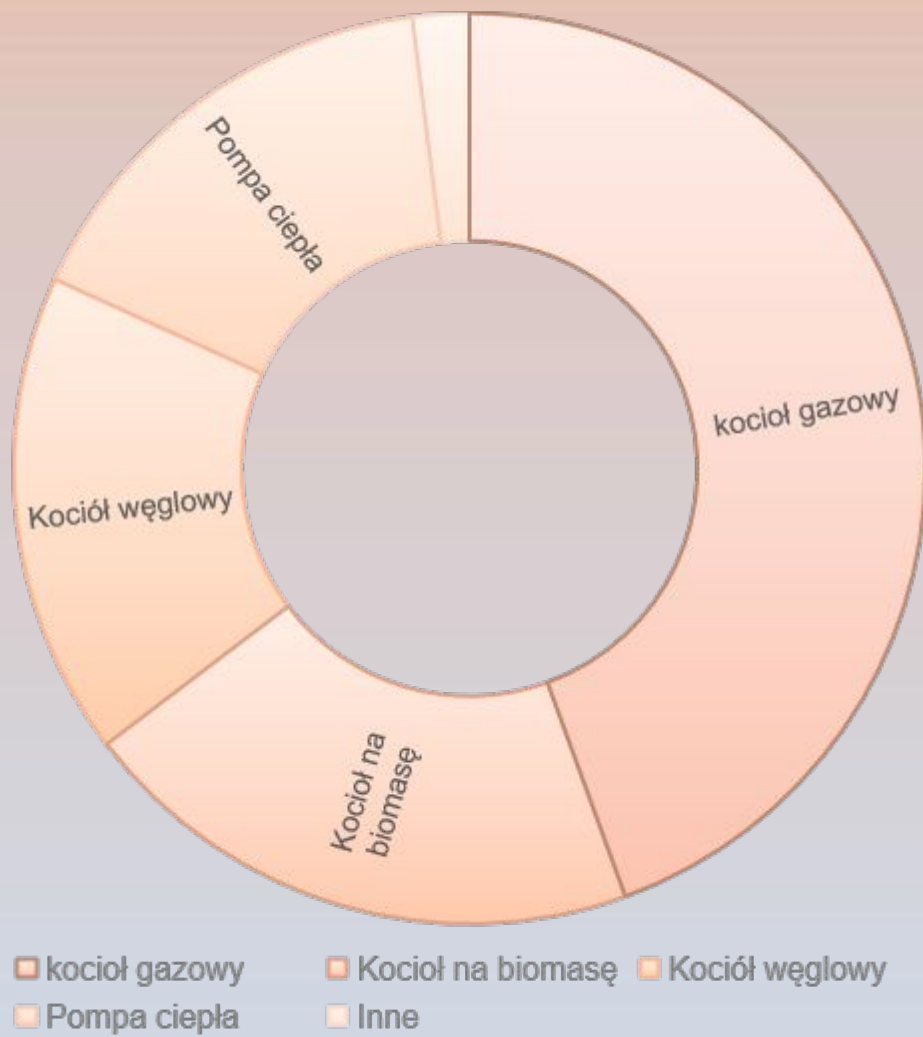

Źródło: Polski Alarm Smogowy/NFOŚ

Wymiana źródeł ciepła w domach

- Powolne wdrażanie (realizacja na poziomie 10%)
- Nacisk na wymianę instalacji grzewczej

Na co wymieniamy „kopciuchy”?

Źródło: Polski Alarm Smogowy/NFOŚ

Wymiana źródeł ciepła w domach

- Powolne wdrażanie (realizacja na poziomie 10%)
- Nacisk na wymianę instalacji grzewczej
- Kotły węglowe od 2022 r. nie są już dotowane

Czy smog jest demokratyczny?

Zwielokrotnione nierówności

- Dzieci, osoby starsze, **osoby nieza**możne – najbardziej narażone na negatywne skutki zanieczyszczenia powietrza
- Osoby doświadczające UbEn, zamieszkujące w regionach zanieczyszczonych doświadczają podwójnej nierówności

**NARADA
OBYWATELSKA**
O KOSZTACH ENERGII

Kamila Płowiec **EAPN Polska, WRZOS**

**Działania organizacji europejskich na rzecz
przeciwdziałania ubóstwa energetycznego z
perspektywy osób bezpośrednio doświadczających
problemu**

- EAPN Europa - sieć powstała w 1990 roku, z siedzibą w Brukseli, której celem jest walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Skupia 31 sieci krajowych i 13 organizacji europejskich
- Polski Komitet EAPN powstał w 2007 – jest nieformalną strukturą skupiającą 32 organizacje, działającą przy WRZOS
- Wraz z EAPN Europa podejmujemy różne działania mające na celu przeciwdziałanie różnym formom ubóstwa i wykluczenia społecznego.
- Pracujemy z osobami bezpośrednio doświadczającymi problemu.
- Jednym ze wspólnie prowadzonych działań są działania podejmowane w zakresie przeciwdziałania ubóstwu energetycznemu.

Dostęp do czystej energii po przystępnych cenach jest jednym z praw człowieka

- Ubóstwo energetyczne opisuje sytuację, w której gospodarstwo domowe nie ma dostępu do niezbędnej energii, usługi w przystępnej cenie zapewniającej energię potrzebną do godnego życia w domu i pełnego uczestnictwa w społeczeństwie.
- Obecnie gwałtownie rosnące ceny energii pogłębiają ubóstwo energetyczne, zmuszając miliony Europejczyków do wyboru między jedzeniem a ogrzewaniem.
- W ciągu ostatnich lat Średnio **1 na 10 Europejczyków** nie był w stanie odpowiednio ogrzać swoich domów zimą.
- Szacuje się, że w całej UE około 100 000 zgonów w zimie jest spowodowanych ubóstwem energetycznym.
- W 2018 r. około **34 mln Europejczyków** nie miało dostępu do podstawowych usług energetycznych.
- W 2017 r. Średnio 8% obywateli UE deklarowało, że nie jest w stanie odpowiednio ogrzać swoich domów - przy czym w 5 państwach członkowskich UE odsetek ten był ponad dwukrotnie wyższy, tj. w Bułgarii (33%), w Grecji (23%), na Cyprze (22%), na Litwie (28%) i w Portugalii (19%).
- W przypadku gospodarstw domowych znajdujących się poniżej granicy ubóstwa (= 60% średniej ważonej mediany dochodu gospodarstwa domowego) udział ten wyniósł jednak prawie 20% (19,5%) - w 9 państwach członkowskich UE: Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Grecja, Węgry, Włochy, Litwa, Portugalia i Hiszpania (najniższe udziały: Finlandia, Szwecja, Estonia, Austria, Luksemburg i Niderlandy).
- W latach 2004-2016 odsetek ludności płacącej za media z opóźnieniem wzrósł o 40%.

Zasada 20 Europejskiego Filaru Praw Społecznych wskazuje **na prawo** każdego człowieka do dostępu do podstawowych usług dobrej jakości, w tym energii.

Konsekwencja dla różnych grup

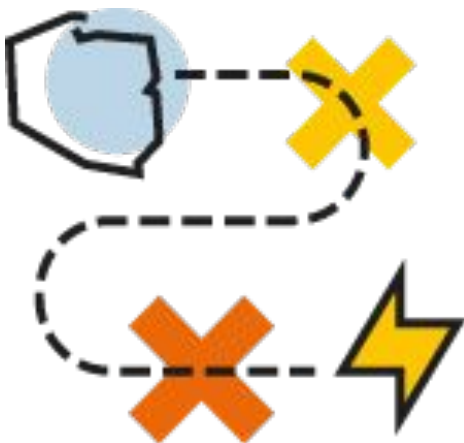
- **Kobiety** są bardziej narażone na negatywne skutki ubóstwa energetycznego (częściej żyją w ubóstwie z powodu niższych zarobków, niższych emerytur, częściej wychowują samotnie dzieci itp.)
- Osoby starsze częściej narażone na problemy zdrowotne związane z niedogrzeniem mieszkań
- Gospodarstwa domowe o niskich dochodach częściej mieszkają w budynkach źle izolowanych i/lub zawilgoconych oraz w budynkach o niskiej wydajności cieplnej. Efekt: gospodarstwa te rezygnują z ogrzewania lub alternatywnie zużywają duże ilości energii, aby się ogrzać lub ochłodzić, co ponownie zwiększa ich koszty.

Ubóstwo energetyczne:

- powoduje wyższe wskaźniki zachorowalności (zwolnienia z pracy) i śmiertelności;
- zwiększa ryzyko wystąpienia problemów ze zdrowiem psychicznym i izolacji;
- dzieci mieszkające w zimnych domach dwukrotnie częściej zapadają na choroby układu oddechowego w porównaniu z tymi, które mieszkają w normalnie ogrzewanych domach.

Naradźmy się. Opowieść o projekcie

Maria Jagaciak, Fundacja Stocznia

Narada obywatelska o kosztach energii

**Baza
wiedzy**

**Narady
lokalne**

**marzec -
czerwiec**

**Panel
obywatelski**

**wrzesień -
październik**

**Rekomen
dacje**

listopad

Baza wiedzy

[O PROBLEMIE](#) [AKTUALNOŚCI](#) [BAZA WIEDZY](#) [O PROCESIE](#) [O NAS](#) [KONTAKT](#)

**Ubóstwo energetyczne
w Polsce**

[O PROBLEMIE >](#)

**Narada Obywatelska o co
chodzi?**

[WŁĄCZ SIĘ >](#)

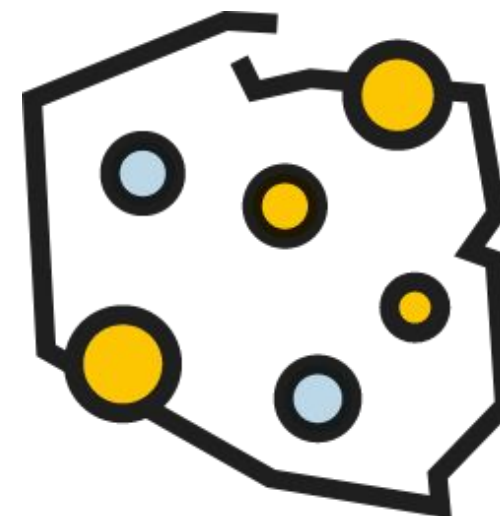
Narady lokalne

2 wariantowe scenariusze (dla samorządów i aktywnych mieszkańców)

Kwestionariusz do wywiadu indywidualnego

Ankieta on-line

Cel: zebranie opinii i postulatów dotyczących głównych problemów i ich możliwych rozwiązań

Pilotaže

Narady lokalne - materiały

**Podręcznik po
procesie i temacie**

**“10 kroków
dobrej narady”**

Prezentacje

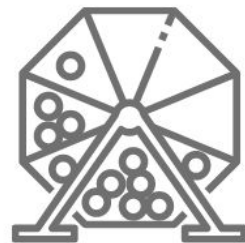
Scenariusze

**Dwa filmy
edukacyjne**

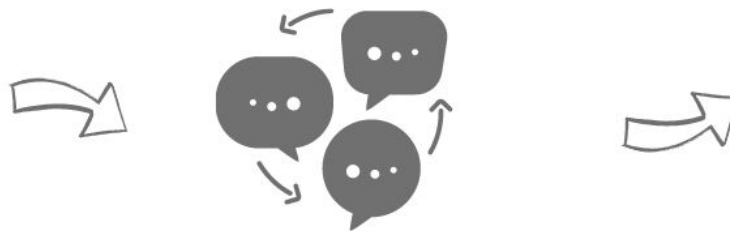
**Materiały
warsztatowe**

Dodatkowo:
**Webinar +
wsparcie
konsultacyjne**

Panel ogólnopolski

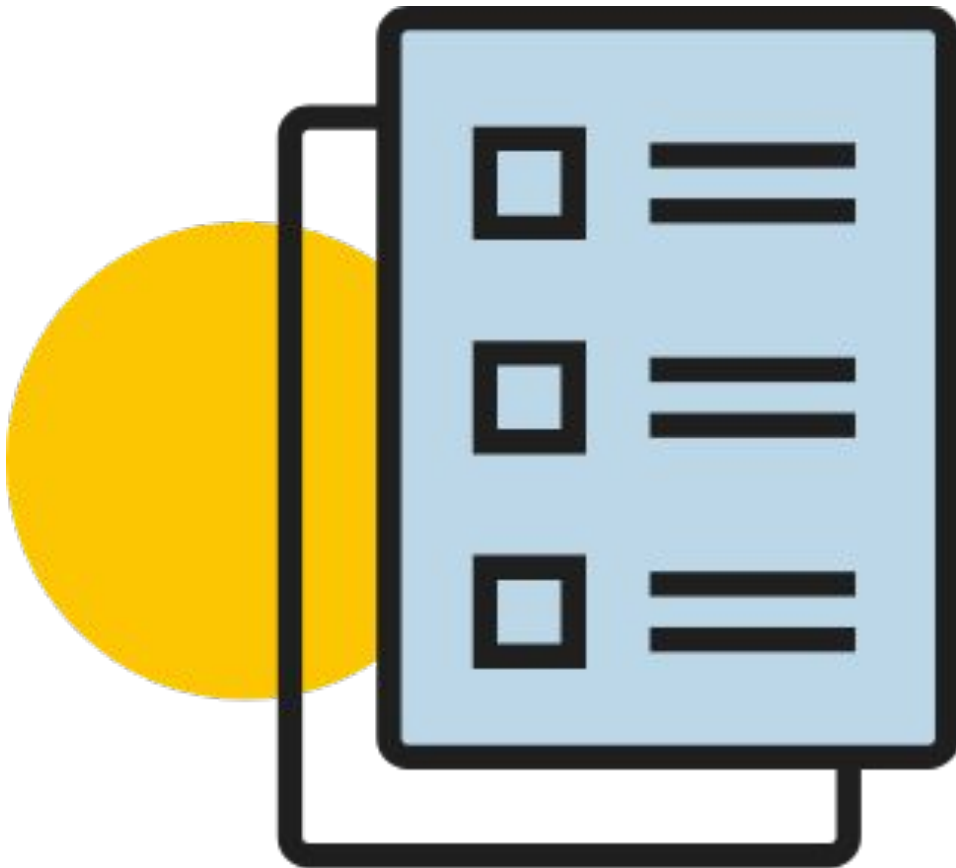
100 osób

5 spotkań

Rekomendacje - raport

Propozycje rozwiązań zostaną skierowane do:

- **przedstawicieli władz**
- **organizacji pozarządowych**
- **think-tanków**
- **wszystkich, dla których temat ubóstwa energetycznego jest lub powinien być ważny**

LISTOPAD

**NARADA
OBYWATELSKA**
O KOSZTACH ENERGII

Przerwa do 13.45

Organizator:

Partner główny:

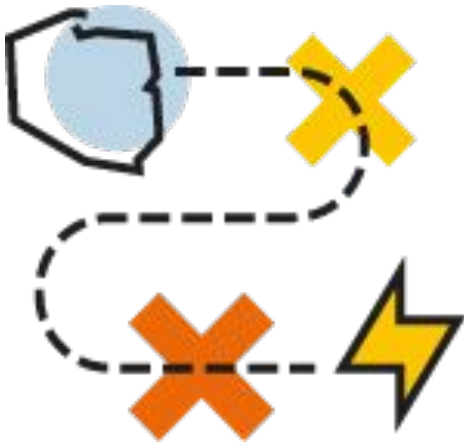
**CENTRUM
NAUKI
KOPERNIK**

Rada Ekspertów:

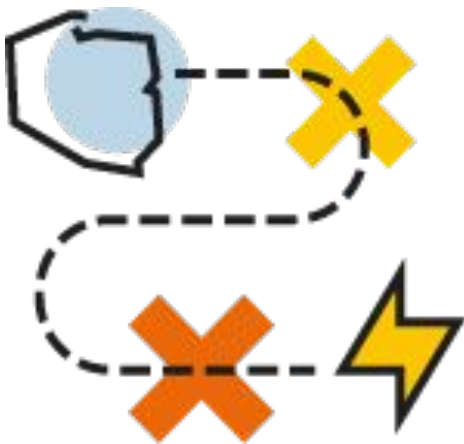
Wspólny namysł nad możliwymi rozwiązaniami

dyskusja grupowa

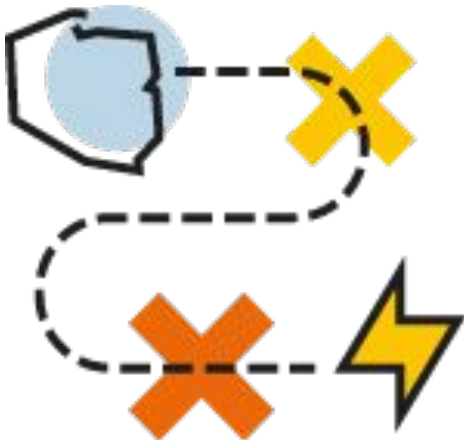
Poziom indywidualny

Co możemy robić sami?

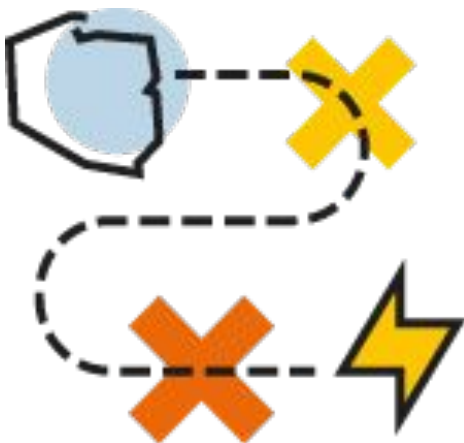
Poziom samorządowy

Jakiego wsparcia udziela lub
powinien udzielać samorząd?

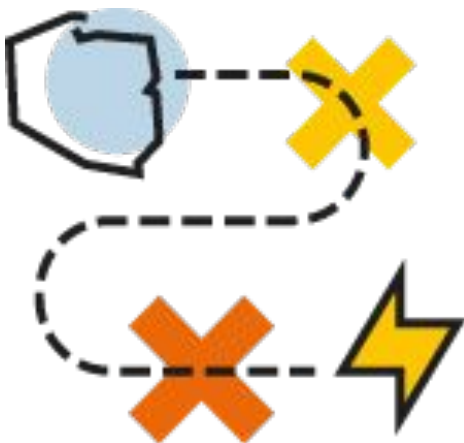
Poziom regionalny

Jaką rolę spełniają województwa?

Poziom krajowy i unijny

Jakie rozwiązania są lub mogłyby
być dostępne na poziomie
krajowym i unijnym

**NARADA
OBYWATELSKA**
O KOSZTACH ENERGII

Spotkanie otwierające

14 marca 2022

www.naradaoenergii.pl

Organizator:

Partner główny:

**CENTRUM
NAUKI
KOPERNIK**

Rada Ekspertów:

